

KÖNYVSZEMLE.

Spengler Oswald: A zsidóság kulturájáról. Az „Untergang des Abendlandes” második kötete a különböző fajú kultúrák egymásra településéről figyelemreméltó fejtegetéseket ad.

Az antik kultúra már önző imperialisztikus civilizációvá meredett, midőn a patriarchák népe a próféták hosszú sorában ébredni kezdett alaktalan praehistorizmusából. Ez a magyarázata annak, hogy a „kiélt” római nép (szimbóluma: Pilátus) éppúgy nem értette meg a zsidóság belső értékeit, mint ahogy Spengler szerint a mai „kiélt” zsidóság is teljesen érzéketlen a környező fiatalabb kultúrnépek lelkivilága iránt. Tudnunk kell ugyanis, hogy Spenglernél minden nép kulturája növénytársaságként bizonyos fázisokban fejlődik és pusztul el. Hogy különböző fajok egyedei nem értik meg egymást, annak oka, hogy a fejlődés más-más fázisában vannak. Pl. az egyik nép még mítoszokat és prófétákat terem, midőn a másik már a költőkből is kiábrándulva kizárólag a tudományokba önti tehetségét, vagy már ezekre is csak gúnnyal tekint vissza. Végül, ha a kultúra valamennyi fokát végigfutotta, visszakeresik a „fella-népek” örök egyformaságába, épen olyan tökéletesen közönyös a kultúra minden belső értéke iránt, mint egy kairói datolyaárus. Ilyen kicsinyes érdekekért kulturátlannal tolongó fella-nép Spengler szerint a mai zsidóság is közöttük, holott hajdan, midőn nomád pásztorkodást űzött, vagy háziipart, földet művelt és halászott, a nagy em-

berek egész sorát adta a világnak. Spengler kimutatja, hogy volt zsidó hőskor, lovagkor, troubadourköltészet, zsidó klasszicizmus, stb. Ma azonban, midőn a város lakó zsidóság elszakadt az anyatermészettől, ők vették át Pilátus szerepét velünk szemben: csak gúnymosoly terem a szájuk körül és a rómaiak imperializmusát is feltámasztották.

A tragikus Spengler szerint az, hogy a mi kulturánk is néhány századon belül nagyvárosi fellah-ürességgé lesz. Mutassuk meg, hogy nincs igaza! Ne szakadjunk el a mezők, a fák, a falu, a nagy természet örökké lüktető mitológiájától: az egészségtől. Ne engedjük szétbomlani a társadalom organikus képződményét.

Rados K. Béla.

Mihály László: Új harcok székely. (Az új lófő). *Valóság és fantázia 2 képen.* Mihály László azok közé tartozik, akik tudnak beszélni irredentizmusról anélkül, hogy bombasztó frázisokba bocsátkoznának. Jelen munkája magán kordozza a székely ég derűjét, közvetlenségét, elevenségét, a Székelyföld szerelmét, ősi fanatikus szabadságvágyát, szóval mindent, ami egy elrablott kincsben drága, felejthetetlen emlék és ami szent. Nem fenyegetőzés, a kis emberek komikus erőlködése, frázisok puffogatása, hanem meggyőződés, hit és igazság. *Meggyőződés*, hogy a világot mégsem hóhérok igazgatják, *hit*, hogy őserő van tagjainkban és hogy minden jóra fordul és mindez *igazság*, ami csak egy van. — *Mihály László* mindezt érzi és

kifejezi. Műve az intergritás szolgálatában álló irodalom egyik legértékesebb gyöngye.

(B.)
Kovács Dénes: „Őszi napfény“ Elbeszélések. Az Országos Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság kiadása. 1926. Az egyszerű érzelmek egyszerű, őszinte megnyilvánulásainak foglalata ez a könyv. A könyv első felében kis karcokat nyújt az író és ezek a karcok a hangulatok összerakása, amelyekben magából ad legtöbbet az író. Olyan kiömlő, sőtán hangulatok ezek, amelyek minden — az íróhoz hasonló helyzetben élő — ember lelkében megszületnek és kifejezésre jutnak. Vágy a szép Csikország után, fiának véréből kiszakadt másának rajongó szeretése és az elhalt hitvesnek siratása ezek a hangulatok. Igaz, hogy lehet egy hangulatot leírni minden történet és esemény nélkül, de akkor legyen az írásban érzelem és gondolat, amelyet aztán az író a színezésnek, a plasztikának, a tömörítésnek és jellemzésnek művészetével megalapoz. Mindezt azonban csak redukált mértékben találjuk meg Kovács Dénes karcaiban. Szép ugyan az érzelem, amely tollát írásra készíti, de ereje gyenge s így az ezekből fakadó gondolatok nagyon egyszerűek, régiek és ma már elkopottak, amelyekből stílusa, — amely különben tele van apró drágaságokkal, — sem tud kihozni valami újszerűt és egyénit.

Elbeszélései azonban egészen más képet adnak Kovács Dénes. írói tehetségéről. Ezeknek tartalma egy-egy akármilyen életdarab: a legszürkébb, a legjelentéktelenebb. Ezek az egyszerű történetek szint kapnak nála és jó megfigyelőre, jó emberismerőre vallanak. Szinte tipikus képet ad a vénleány lelkivilágáról a „Macskatelep” és a „Nő” c. elbeszéléseiben. Az „Első csók” című novellájában pedig találó és mesteri kézzel festi le az ifjuság bohó életét. a „Zsigorás”-ban pedig egy lelketlen rágalmozó bűnét és bűnhődését írja le nagy emberismerettel. Kerek, jól felépített, egyszerű és kicsi elbeszélések ezek, amelyek a közvetlenség és a hűség erejével hatnak. A „besnyői számár” c. novellájából, amelykülönb is a kötet legjobb elbeszélése, kedves humor csillog ki. Ezek az apró, mindennapi szürke történetek ellentétben hangulat-karcaival a legjobb benyomást teszik az olvasóra és azt hisszük, hogy az író is ezekkel — megérdemelten — többsikert fog aratni. A.

Herda László „Miniatűrök” c. verses kötete sajtó alatt van. Ezek a versek sok szépet elárulnak a fiatal poétáról. Herda L. hangulatos, gondolatokban és érzésekben gazdag költeményei 64 lap terjedelemben jelennek meg, ára 15.000 K lesz. Előjegyzéseket felvesz szerkesztőségünk.

INNEN-ONNAN.

Az ember novemberben.

A lelkemre lép ez a ködös, borongós novemberi nap. Halkan hullnak a percek, ezek a libegő

rohanó, apró koboldok a semmiségbe és valami üres, egyhangú dallamot muzsikál a csend, amit csak az ért meg, aki maga is.